

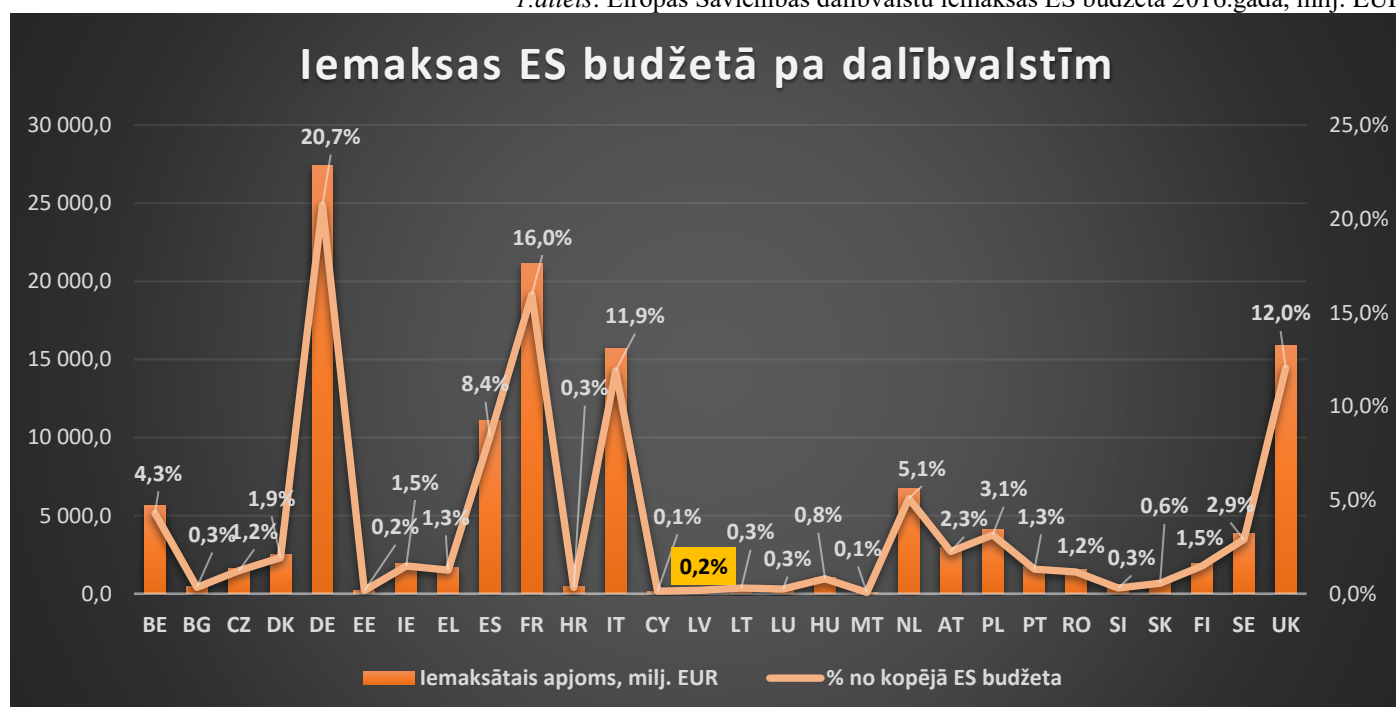
Eiropas Savienības budžeta bilance 2016.gadam (Latvija)

Pārskats par finanšu plūsmu Eiropas Savienības (ES) vispārējā budžetā 2016.gadā atspoguļo dalībvalstīm izmaksātās un no tā saņemtās summas konkrētajā pārskata periodā. 2016.gada budžetu nav ietekmējis Apvienotās karalistes lēmums izstāties no ES. 2016.gads ir trešais finanšu gads šobrīd spēkā esošajā daudzgadu finanšu shēmas (DFS) 2014.-2020.gadam periodā. Tas nozīmē, ka tiek turpināta uzsākto programmu ieviešana vienlaicīgi novirzot līdzekļus arī iepriekš neieplānotu pasākumu risināšanai. 2016.gada laikā, kā ierasts, tika veikti vairāki grozījumi ES vispārējā budžetā, lai pārskatītu izdevumu un ieņēmumu bilanci, kā arī izmantotu īpašos ārpusbudžeta instrumentus finansējuma mobilizēšanai iepriekš neieplānotām aktivitātēm.

Eiropas Savienības budžeta ieņēmumi

2016.gadā **Latvijas** iemaksas Eiropas Savienības (ES) budžetā veidoja 252,8 milj. EUR jeb 0,2% (norādīts 1.attēlā) no kopsummas, kura ES dalībvalstīm (DV) kopīgi bija jānodrošina ES budžetā 2016.gadā (jeb 132 174,3 milj. EUR). Šāds iemaksu apmērs Latviju 28 dalībvalstu¹ sarakstā ierindo 25. pozīcijā.

1.attēls: Eiropas Savienības dalībvalstu iemaksas ES budžetā 2016.gadā, milj. EUR

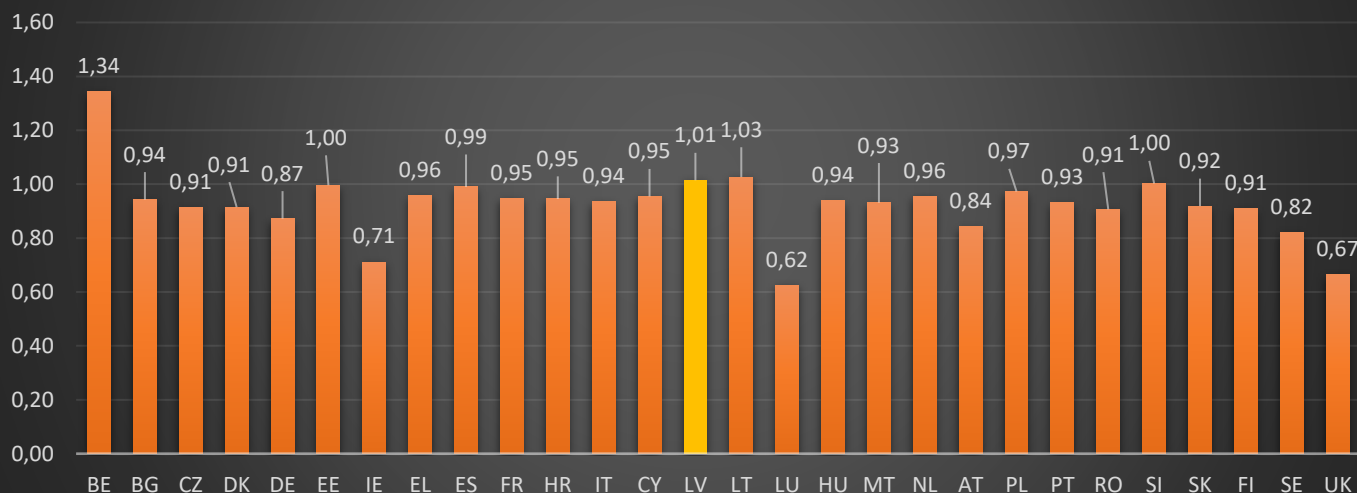

Tomēr attiecinot valstu iemaksas ES budžetā pret to iekšzemes kopproduktu (IKP), kā parādīts 2.attēlā, un kas atspoguļo salīdzināmu iemaksu statistiku starp DV, Latvija ierindojas 3.vietā visu dalībvalstu vidū. Latvijas iemaksātais apjoms veido 1,01% no tās 2016.gada IKP (24 926,7 milj. EUR tekošajās cenās). Dalībvalstu iemaksas ir samērā līdzvērtīgas, jo salīdzinot valstu iemaksu apjomu ar to labklājības līmeni, redzams, ka amplitūda nav liela, variējot 0,7% - 1,3% robežās.

¹ BE-Belģija; BG-Bulgārija; CZ-Čehijas Republika; DK-Dānija; DE-Vācija; EE-Igaunija; IE-Īrija; EL-Grieķija; ES-Spānija; FR-Francija; HR-Horvātija; IT-Itālija; CY-Kipra; LV-Latvija; LT-Lietuva; LU-Luksemburga; HU-Ungārija; MT-Malta; NL-Nīderlande; AT-Austrija; PL-Polija; PT-Portugāle; RO-Rumānija, SI-Slovēnija; SK-Slovākija; FI-Somija; SE-Zviedrija; UK-Apvienotā Karaliste

2.attēls: Eiropas Savienības dalībvalstu iemaksātais finansējums ES budžetā pret katras dalībvalsts IKP, %

DV iemaksātais finansējums ES budžetā 2016.gadā attiecība pret DV IKP (%)

Eiropas Savienības budžeta izdevumi

Arī 2016.gadā ES vispārējā budžeta izdevumi ir vērsti uz bloka politisko prioritāšu finansēšanu, aptverot visas jomas, kurās darbojas ES, t.i. konkurētspējas un nodarbinātības nodrošināšana, ekonomiskās, teritoriālās un sociālās kohēzijas veicināšana, dabas resursu saglabāšana un kopējās lauksaimniecības politikas īstenošana, kā arī tiesiskuma, iekšējās drošības, kopējās patvēruma politikas, Eiropas ārpolitikas un ārējās drošības politiku ieviešana. Izdevumi budžetā paredzēti arī ES iestāžu, aģentūru un citu struktūru administratīvo funkciju nodrošināšanai.

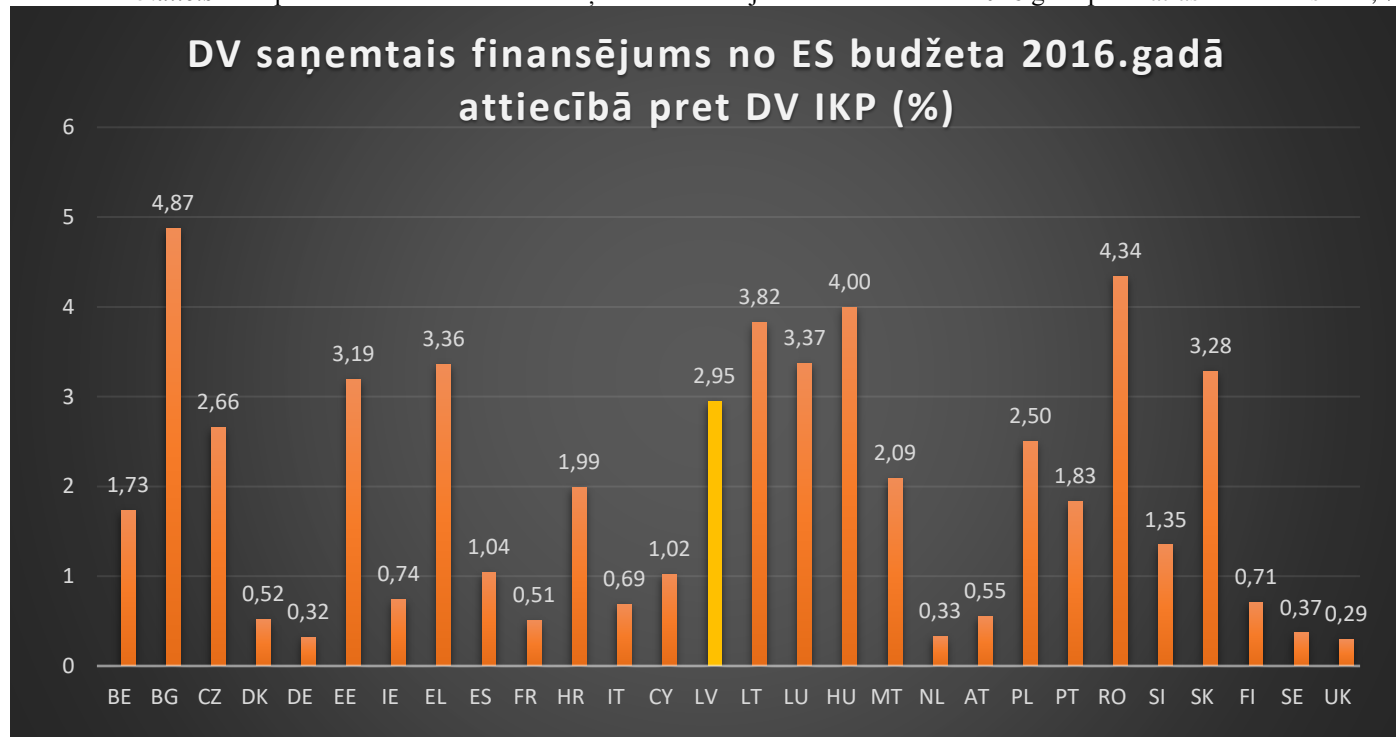
Pārskats par 2016.gadā faktiski veiktajām izmaksām dalībvalstīm no ES budžeta joprojām norāda, ka lielākā daļa atlīdzināmo izdevumu veikti dalītās pārvaldības programmu ietvaros (*Kohēzijas politika, Kopējā Lauksaimniecības politika*), kuras ievieš Eiropas Komisija sadarbībā ar pašām DV. Tas ir izskaidrojams ar septiņu gadu budžeta plānojumu jeb DFS, kurā tiek apstiprināti konkrēti izdevumu apjomi katrai no politikas jomām. Tādējādi ikgadējos budžetos šīs izdevumu proporcijas būtiski nemainās, bet izdevumu līmenis ir atkarīgs no vajadzībām un ieviešanas tempa konkrētajā gadā katrā no nozarēm. Eiropas Komisijas tieši pārvaldītajām nozarēm ES budžeta līdzfinansējums tiek plānots mazākā apjomā. 1.tabulā attēlots visām DV iemaksātais finansējums pa nozarēm, norādot izdevumu kategorijas īpatsvaru ES kopējā budžetā.

1.tabula: Dalībvalstīm izmaksātā finansējuma īpatsvars ES budžetā pa izdevumu kategorijām

Kategorijas nosaukums	Izmaksātais DV 2016.gadā (milj. EUR)	Procentuālā daļa no kopbudžeta 2016.gadam (%)
1a. Konkurētspēja izaugsmei un nodarbinātībai	14 518,0	12%
1b. Ekonomiskā, teritoriālā un sociālā kohēzija	37 579,4	32%
2. Ilgtspējīga izaugsme: Dabas resursi	54 732,6	46%
3. Drošība un pilsonība	2 915,1	3%
4. Globālā Eiropa	55,5	0,1%
5. Administrācija	8 041,4	6,8%
<i>Izmaksāts DV no īpašajiem ārpusbudžeta instrumentiem</i>	33,4	0,1%
Kopā	117 875,4	100%

Latvija turpina saņemt līdzfinansējumu ES kopējo politiku ieviešanai un 2016.gadā saņemtais finansējums veidoja 734,1 milj. EUR jeb 0,6% no visiem ES vispārējā budžeta izdevumiem (jeb 117 875,4 milj. EUR), kuri izmaksāti dalībvalstīm. Salīdzinot dalībvalstu saņemtā finansējuma apjomu pret katras DV iekšzemes kopproduktu, Latvija ierindojas 9.vietā starp visām 28 dalībvalstīm. Procentuāli Latvijas saņemtie līdzekļi no ES budžeta veido ap 3% no Latvijas 2016.gada IKP (skatīt 3.attēlā).

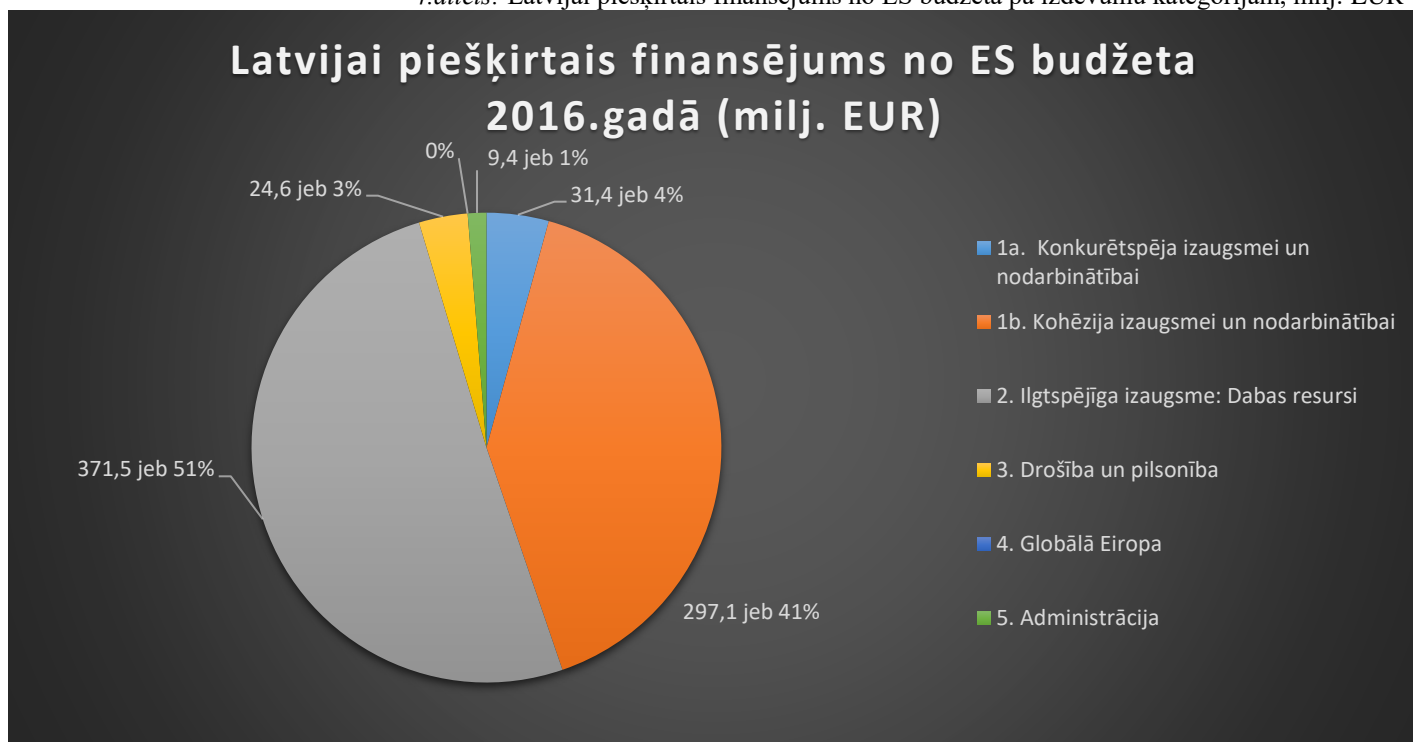
3.attēls: Eiropas Savienības dalībvalstu saņemtais finansējums no ES budžeta 2016.gadā pret katras dalībvalsts IKP, %

Latvijas no ES budžeta saņemtā finansējuma apjoms iepriekšējā finanšu gadā, strukturējot saņemtos resursus pa nozarēm, norādīts 4.attēlā.

2016.gadā no faktiski saņemtajiem līdzekļiem lielāko summu jeb 371,5 milj. EUR (51% no saņemtā kopapjoma) Latvija saņēmusi 2.kategorijā *Ilgspējīga izaugsme: dabas resursi*. Šīs izdevumu kategorijas ietvaros Latvija, tāpat kā citas DV realizē Kopējo lauksaimniecības politiku un saņem līdzfinansējumu no Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF), Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (EJZF). 1.budžeta izdevumu kategorijas *Gudra un iekļaujoša izaugsme* b.apakškategorijā *Ekonomikas, sociālā un teritoriālā kohēzija* Latvija saņēma finansējumu 297,1 milj. EUR apmērā (41% no kopapjoma). Kategorijas ietvaros finansējums tiek piešķirts no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Eiropas Sociālais fonds (ESF) un Kohēzijas fonda (KF). Zinātnes, pētniecības, transporta un enerģētikas, kā arī mazo un vidējo uzņēmumu atbalsta projektu realizācijai no a.apakškategorijas *Konkurētspēja izaugsmei un nodarbinātībai*, Latvija 2016.finanšu gadā saņēmusi līdzfinansējumu 31,4 milj. EUR apmērā (4% no kopapjoma). Šīs nozares ietvaros Latvija realizē projektus un piedalās tādās programmās kā Apvārsnis2020, Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments (CEF), Erasmus+ un instruments mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspējas veicināšanai (COSME). Latvija 2016.gadā saņēmusi līdzfinansējumu arī migrācijas politikas un iekšējās drošības, kultūras un civilās aizsardzības politiku ieviešanai, īstenojot projektus un iesniedzot rēķinus apmaksai 3.budžeta izdevumu kategorijā *Drošība un pilsonība* 24,6 milj. EUR apmērā (3% no kopapjoma). Pavisam nelielā apmērā DV tiek atlīdzināti izdevumi 4.izdevumu kategorijas *Globālā Eiropa* ietvaros, tā kā šī kategorija finansē ES kopējos projektus ārpolitikā un drošības nozarē, kā rezultātā valstis praktiski nerealizē individuālus projektus šajās programmās. 2016.gadā Latvija nav saņēmusi atlīdzināmos izdevumus 4.izdevumu kategorijā un tie procentuāli neatspoguļojas saņemtajā finansējumā par iepriekšējo gadu. Savukārt ES administratīvo struktūru funkciju nodrošināšanas ietvaros Latvija saņēmusi finansējumu 9,4 milj. EUR apmērā (jeb 1% no pārskata gadā saņemtā finansējuma kopapjoma).

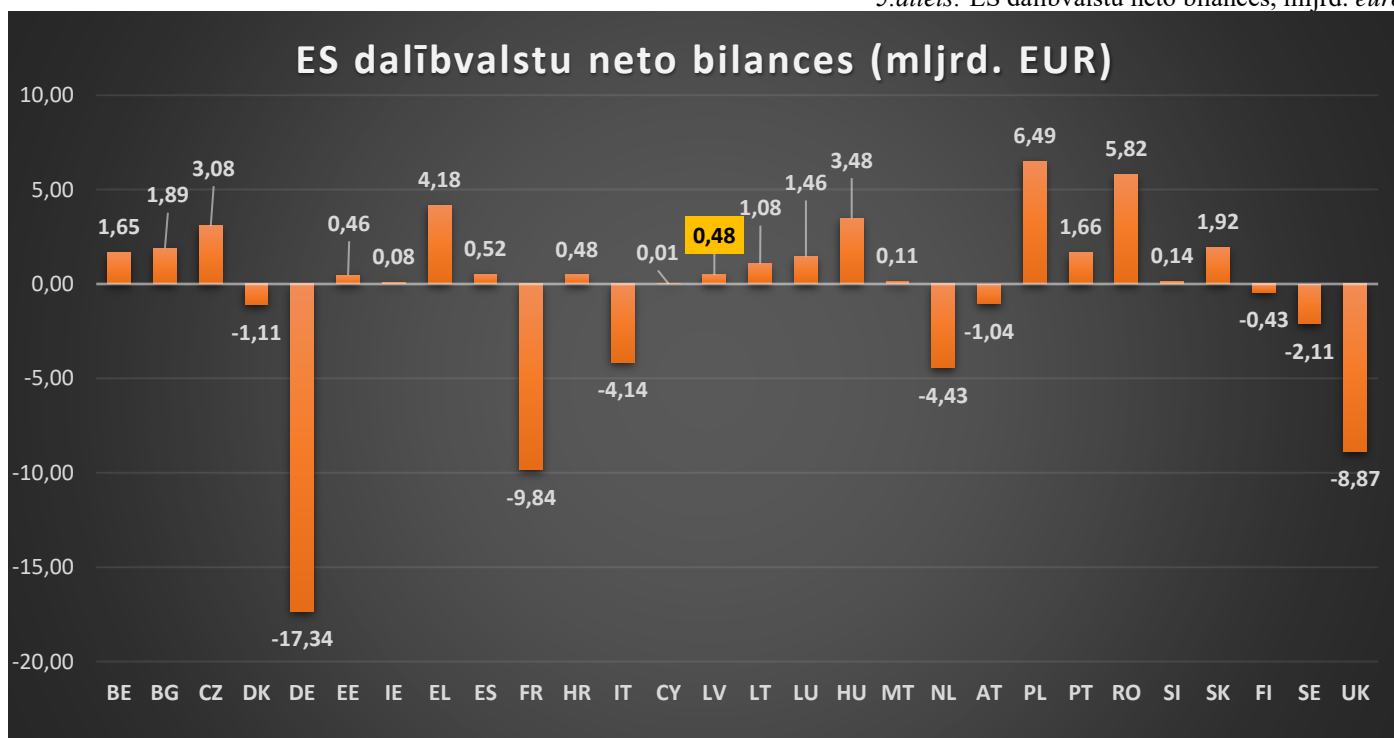
4.attēls: Latvijai piešķirtais finansējums no ES budžeta pa izdevumu kategorijām, milj. EUR

Neto bilance

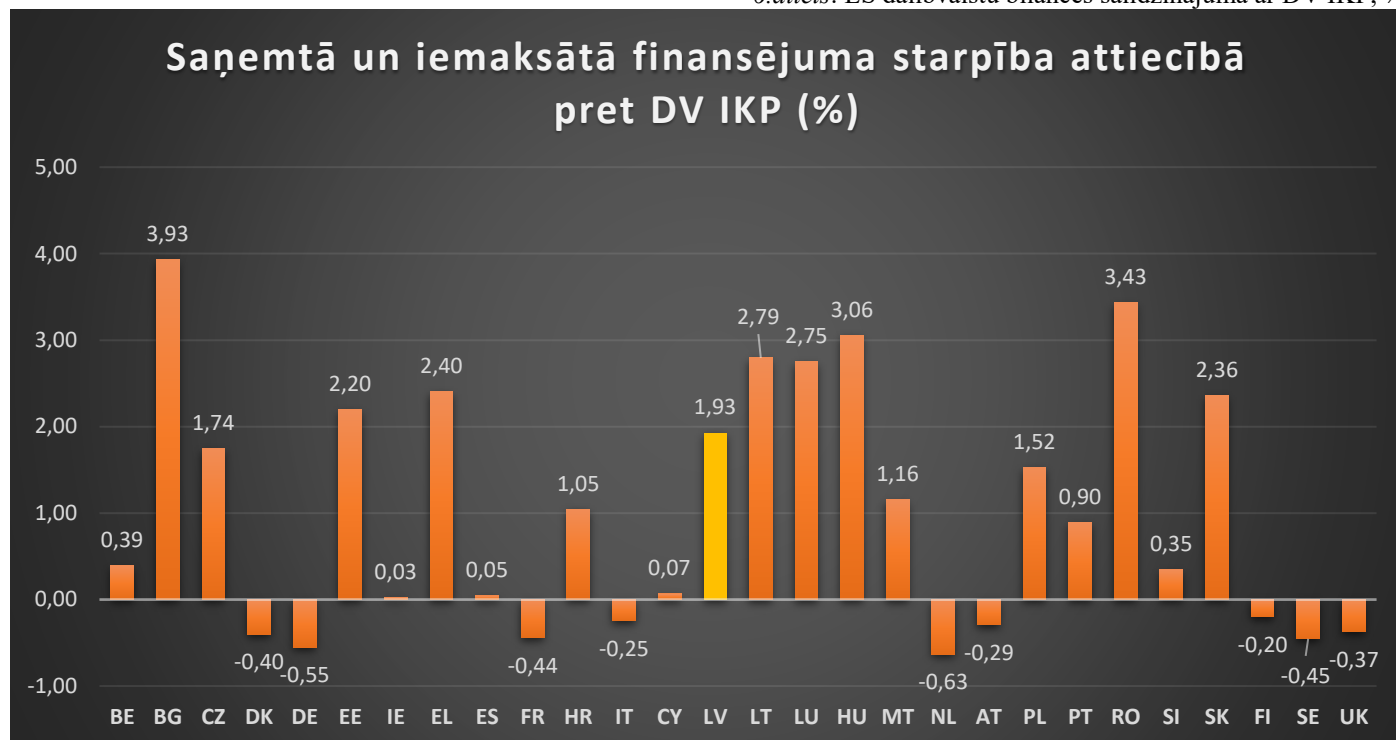
Salīdzinot dalībvalstu veiktās iemaksas ES vispārējā budžetā pret saņemto finansējumu no tā, valstis var indikatīvi iedalīt neto maksātājvalstīs un saņēmējvalstīs. Analizējot valstu bilances par 2016. finanšu gadu (skatīt 5.attēlā), redzams, ka valstu pozīcijas praktiski nemainās un joprojām ES budžetā tādas valstis kā Vācija, Francija, Apvienotā Karaliste, Nīderlande, Dānija, Zviedrija, Somija, Austrija, arī Itālija iemaksā vairāk nekā saņem. Savukārt, tādu valstu kā Polija, Rumānija, Čehija, Grieķija, Ungārija, Spānija, Slovākija, Bulgārija u.c no ES budžeta saņemtais līdzfinansējums pārsniedz iemaksas tajā. Latvijas neto bilance visus iepriekšējos gadus un jau kopš iestāšanās Savienībā ir bijusi pozitīva. Arī 2016.gadā tā veido aptuveni 0,5 mljrd. EUR, tā kā šajā gadā Latvija iemaksājusi Savienības budžetā 252,8 milj. EUR, savukārt, dažādu programmu ietvaros kārtējā gada laikā saņēmusi 734,1 milj. EUR.

5.attēls: ES dalībvalstu neto bilances, mljrd. euro

Savukārt, izsakot un salīdzinot DV iemaksātā un saņemtā finansējuma starpību pret valstu IKP, redzams objektīvāks vērtējums un reālie dalībvalstu ieguvumi no ES vispārējā budžeta procentuālā izteiksmē (skat.6.attēlu)

6.attēls: ES dalībvalstu bilances salīdzinājumā ar DV IKP, %

Zemāk, 7.attēlā, dalībvalstu bilances ir izteiktas nominālā izteiksmē. Latvija 2016.gadā par vienu ES budžetā iemaksāto EUR no tā ir saņēmusi nepilnus 3 EUR. Attēlā parādīts, ka lielākās neto maksātājvalstis par katru iemaksāto EUR pretī saņem tikai daļu jeb no 0,4 līdz 0,8 EUR centus. Savukārt, neto saņēmējvalstu iemaksāto un saņemto EUR attiecība svārstās no 3 līdz gandrīz 6 EUR par katru iemaksāto valūtas vienību.

7.attēls: ES dalībvalstu saņemtā finansējuma apjoms uz 1 iemaksāto EUR

